

Suomen hankkeet vuoden 2019 monivuotisessa hakuohjelmassa

Euroopan Komission Verkkojen Eurooppa -kokonaisuus (Connecting Europe Facility, CEF), jakaantuu kolmeen pääsektoriin: CEF Transport (liikenne), CEF Energy (energia) sekä CEF Telecom (tietoliikenne). Verkkojen Eurooppa CEF Transport -ohjelmasta investoidaan vuosina 2014–2020 Euroopan liikenneinfrastruktuurin parantamiseen, puuttuvien yhteyksien rakentamiseen ja pullonkaulojen poistamiseen.

Euroopan komissio on avannut liikennesektorille päättyvän CEF-ohjelmakauden viimeisen monivuotisen rahoitushaun. Haun tavoitteena on edistää Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T) investointeja. CEF Liikenne 2020 -haku avattiin 15.12.2020. Haku aika päättyy 22.3.2021.

Haussa on jaossa 200 M€, josta yleiseen osuuteen on varattu 160 M€ ja koheesiomaille 40 M€. Kustannukset ovat tukikelpoisia hakemuksen jättöhetkestä vuoden 2024 loppuun asti.

Haussa priorisoidaan selvitykset, jotka tähtäävät rakennustöiden aloitukseen vuosina 2021-2024. Myös hankkeille, joiden rakentaminen on mahdollista vasta vuoden 2024 jälkeen, voidaan hakea tukea, mutta niiden prioriteetti on alhaisempi.

Hankkeille, joissa Suomen valtio on mukana, on mahdollista hakea CEF-tukea monivuotisessa haussa yhteensä noin 8,8 M€. Suomen valtion osuus haettavasta tuesta on **5,398 M€**.

Tuen saaminen edellyttää kansallista rahoitusta. Hakuajan umpeutuessa tulee arvioida kansalliseen liittyvät epävarmuudet ja niihin sisältyvät riskit.

Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta annetun asetuksen (EU) 1316/2013 säännökset edellyttävät, että CEF-rahoitustukihakemuksiin sisältyviä ehdotuksia voivat tehdä joko yksi jäsenvaltio tai useampi jäsenvaltio tai asianomaisten jäsenvaltioiden suostumuksella kansainväliset organisaatiot, yhteisyritykset tai jäsenvaltioihin sijoittautuneet julkiset tai yksityiset yritykset tai elimet. Suomessa tällaisen hyväksynnän antaa valtioneuvoston raha-asianvaliokunta asioiden käsittelystä valtioneuvoston raha-asianvaliokunnassa annetun valtioneuvoston määräyksen 2.8.2 kohdan ("Suomen unionille esittämät ohjelmat sekä hakemukset rahoitus- tai muun tuen saamiseksi taikka kansallisen tuen hyväksymisestä.") perusteella.

1. Suomen aiemmin saama tuki

Tukikaudella 2007–2013 Suomi sai TEN-T -tukea 188,2 M€. Tukikaudella 2014–2020 Suomi on saanut yhteensä 251,4 M€ CEF-tukea 56 hankkeelle.

2. Monivuotisen ohjelman tukihakemukset

Vuoden 2019 monivuotisen työohjelman prioriteetit ja tukiprosentit ovat (yleisesti jäsenmaille jaettavat):

Suunniteltujen toimien on edistettävä ennalta määriteltyjen hankkeiden toteuttamista ydinverkkokäytävillä ja ydinverkon muilla osilla (rautatiet, sisävesiväylät, tiet, meri- ja sisävesisatamat).

Tavoitteet	Prioriteetti	Rahoitus m€
Puuttuvien yhteyksien rakentaminen, pullonkaulojen poistaminen, rautateiden yhteentoimivuuden edistäminen, puuttuvien yhteyksien yhdistäminen ja erityisesti rajat ylittävien osuuksien parantaminen.	Ennalta määritelty hankkeet ydinverkolla ja ydinverkkokäytävillä	160
Prioriteetti	Tukiprosentti (%)	
Selvitykset	50	

2.1 Valtion hankkeet:

Taulukko 1. Yhteenvedo monivuotisen haun valtion hankkeista, kustannuksista ja haettavasta tuesta (milj. €).

Hanke	Valtion osuus budjetista	Muiden toimijoiden osuus	Valtiolle haettava tuki	Muille toimijoille haettava tuki
Pääradan yhteysvälin Tampere–Oulu-kehittämissuunnittelu	5,0	0	2,5	0
Kupittaa–Turku -kaksoisraiteen ja Turun ratapihojen rakentamissuunnitelmat	5,796	6,804	2,898	3,402
yhteensä (milj. €)	10,796	6,804	5,398	3,402

Prioriteetti: Ennalta määritetyt kohteet ydinverkolla

Pääradan yhteysvälin Tampere–Oulu-kehittämissuunnittelu

Suomen päärata ulottuu Helsingistä Tampereen ja Oulun kautta Ruotsin rajalle Tornioon. Päärata kuuluu Euroopan TEN-T-ydinverkkoon ja tulevaan Pohjanmeri–Baltia-ydinverkkokäytävän laajennukseen, joka ulottuu Suomen kautta Ruotsin Luulajan ydinsatamaan. Rataosan Tampere–Oulu pituus on 494,4 kilometriä ja se muodostaa 61 % pääradan pituudesta.

Tukea haetaan yhteysvälin Oulu–Tampere kehittämissuunnitteluun. Toimenpiteet kohdistuvat välityskyvyltään ongelmallisimmille osuuksille Tampere–Seinäjoki ja Ylivieska–Oulu. Tukea haetaan Lielähti–Lakiala kaksoisraiteen yleissuunnitelmalle ja ympäristövaikutusten arvioinnille, Liminka–Oulu kaksoisraiteen ratasuunnitelmalle, Vahojärven, Kankaan ja Hirvinevan liikennepaikkojen ratasuunnitelmille, Ruukin liikennepaikan ja siltojen yleissuunnitelmalle sekä mittauksiin, maaperätutkimuksiin ja hankkeen projektinhallintaan.

Kaksoisraideosuuksien rakentaminen välityskyvyltään ongelmallisimmille osuuksille lyhentää henkilöjunien ja erityisesti tavarajunien matka-aikoja ja parantaa Helsingin, ja Suomen pääleentoaseman sekä satamien saavutettavuutta. Tampere–Seinäjoki-yhteyksillä yksiraiteisen radan kapasiteetin pullonkaulat saadaan poistettua. Ylivieska–Oulu-yhteyksien toimenpiteillä voidaan ratkaista merkittävimmät radan kuntoon liittyvät ongelmat sekä parantaa pitkien tavarajunien toimintaedellytyksiä.

Väylävirasto vastaa hankkeesta, sen osuus kustannuksista on 100 (%). Hankkeen arvioitu kokonaiskustannus ajanjaksolla 04/2021–10/2024 on 5,0 M€. Hankkeelle on myönnetty rahoitus vuoden 2020 4. lisätalousarviossa. Hankkeelle haetaan tukea yhteensä 2,5 M€ (50 %).

Seinäjoki–Oulu-rautatien rakentaminen on saanut aiemmin TEN-tukea vuonna 2007 9,3 M€, vuonna 2010 4,54 M€ ja vuonna 2012 12,819 M€ sekä Kokkola–Ylivieska-rata 1,218 M€ vuonna 2011.

Kupittaa–Turku -kaksoisraiteen ja Turun ratapihojen rakentamissuunnitelmat

Hankkeen tavoitteena on mahdollistaa Helsinki–Turku-välin nopean junayhteyden aiheuttama merkittävä henkilöliikenteen kasvu ja sen yhteensovittaminen tavaraliikenteen kanssa. Suunniteltavat investoinnit myös edesauttavat lähiliikenteen kehittämistä Turun seudulla. Ehdotetussa tukihankkeessa laaditaan rakentamissuunnitelmat Kupittaa–Turku -kaksoisraiteelle ja Turun ratapihoille. Hanke vastaa CEF-haun tavoitteita ja se kohdistuu TEN-T-ydinverkolle Skandinaavia–Välimeri-ydinkäytävällä, Turun kaupunkisolmukohdassa. Projektissa laadittavat suunnitelmat mahdollistavat varsinaisten rakennustöiden aloittamisen vuoden 2021 aikana.

Kupittaa–Turku-radalle suunnitellaan lisäraide ja siihen liittyvät tekniset järjestelmät. Lisäraide vaatii toimenpiteiden suunnittelua myös osalle olemassa olevaa rataa, Aurajoen ratasiltaan, Uraputken ja Nummenkadun alikulkusiltoihin sekä meluntorjunnan parantamista. Turun henkilö- ja tavaraliikenteen ratapihoille suunnitellaan useita kehittämistoimenpiteitä. Ratapihojen toimintoja siirretään osittain uusiin paikkoihin toiminnan optimoimiseksi ja turvallisuuden parantamiseksi. Samalla parannetaan ratapihojen välisiä yhteyksiä ja mahdollistetaan samanaikainen tavaraliikenne molempiin suuntiin ratapihojen välillä. Henkilöratapihalle suunnitellaan neljä uutta matkustajalaituria sekä Logomon sillan ja Koulukadun alikulkusillan päivityksen vaatimat toimenpiteet. Autolastauslaiturin siirto ja junien käyttövalmiushuolto suunnitellaan. Heikkilän tavararatapihalla suunnitellaan

tellaan uudet seisontaraiteet ja muut vaihtotöihin käytettävät raiteet, huoltoraiteiden siirto, uusi dieselveureiden tankkausasema ja uusi palovesijärjestelmä. Lisäksi suunnitellaan edellä mainittujen toimenpiteiden vaatimat muutokset sähkörata-, vahvavirta-, valaistus- ja turvalaitejärjestelmiin. Tukihanke sisältää kohteiden rakentamissuunnittelun ja rakentamisen aikaisen suunnittelun, sekä vaadittavat taustaselvitykset, kartoitukset ja mittaukset sekä projektinhallinnan. Tukihankkeessa laaditaan myös kustannus-hyöty-analyysi mahdollista tulevaa rakentamishankkeen tukihakemusta varten.

Hankkeen hakijana toimii Väylävirasto, joka vastaa projektista (osuus kustannuksista 46 %). Lisäksi hakemukseen osallistuvat Turun kaupunki (osuus kustannuksista 43 %) ja VR-Yhtymä Oy (osuus kustannuksista 11 %). Hankkeen arvioitu kokonaiskustannus ajanjaksolla 04/2021–12/2024 on n. 12,6 M€. Hankkeelle haetaan tukea yhteensä n. 6,3 M€ (50 %). Valtion rahoitus hankkeelle on myönnetty talousarviossa 2021.

Helsinki-Turku-välin nopea junayhteys -hankekokonaisuudesta on parhaillaan käynnissä kaksi CEF -hanketta: Espoo Rail Line: Development of the Helsinki-Turku railway connection (1 vaihe), sen EU-rahoitus on 11 M€, The development of the Helsinki-Turku railway connection, sen EU-rahoitus on 37,5 M€.

2.2. Ei-valtiollisten toimijoiden hankkeet:

Suomalaiset toimijat hakevat CEF-tukea monivuotisissa hauissa yhteensä **12,43 M€**.

Taulukko 1. Yhteenvedo monivuotisen haun hankkeiden kustannuksista ja haettavasta tuesta Suomen osalta.

Hanke	Kokonaisbudjetti (milj. €)	Haettava tuki (milj. €)
Turun sataman infrastruktuurin kehittämisen suunnittelu	6,86	3,43
Helsingin sataman liikenteen uudelleen järjestelemistä koskevat esiselvitykset	18,0	9,0
yhteensä	24,86	12,43

Turun Sataman infrastruktuurin kehittämisen suunnittelu

Turun Satama on ratkaiseva kuljetusketjujen solmukohta, joka muodostaa tärkeän matkustaja- ja rahtiyhteyden Suomen ja Ruotsin välille. Säännöllinen matkustaja-autolauttaliikenne Turun ja Tukholman välillä on kansallisen huoltovarmuuden kannalta elintärkeä. Linjalla liikennöivien varustamojen uusissa aluskantaansa niiden kapasiteetti kasvaa merkittävästi, jolloin myös sataman infrastruktuurin on pystyttävä varmistamaan alusten tehokas ja turvallinen lastaus ja purku vain tunnin mittaisen satamakäynnin aikana.

Hankkeessa suunnitellaan useita Turun Sataman infrastruktuuria, logistiikkaa ja turvallisuutta kehittäviä toimenpiteitä vastaamaan kasvavaan kuljetustarpeeseen. Hankkeessa optimoidaan satamatoimintoja sujuvoittamalla liikennejärjestelyjä, uudistamalla turvallisuusjärjestelyjä ja parantamalla matkustaja-autolauttojen laitureita. Autokenttien liikenteenohjaus automatisoidaan. Laiturit suunnitellaan hyödyntämään uusinta teknologiaa, ml. automaattinen laiturikiinnitys ja maasähkövalmius.

Lisäksi Turun kaupunki suunnittelee toimenpiteitä sataman liikenneyhteyksien kehittämiseksi ja sataman saavutettavuuden parantamiseksi. Henkilöliikenteen osalta julkisen liikenteen yhteyksien parantamista suunnitellaan kaupungin kestävyys- ja hiilineutraaliustavoitteiden mukaisesti. Uuden ruoppausmassojen läjitysalueen suunnittelu mahdollistaa satama-altaan ja satamaan johtavan väylän kunnostus- ja syventämistoimenpiteet ilman meriläjityksen haitallisia ympäristövaikutuksia. Toimivat liikenneyhteydet ja nykyaikainen satamainfrastruktuuri tehostavat satamatoimintoja, parantavat turvallisuutta ja vähentävät satamatoimintojen ympäristövaikutuksia.

Hanke sisältää kohteiden suunnittelun, vaadittavat taustaselvitykset, kartoitukset ja luvitusprosessit, rakennustöiden kilpailutusprosessien valmistelut sekä investointiprojektin kustannus-hyötyanalyysin. Projekti kattaa myös EU-hankkeen hallinnoinnin ja viestinnän. Hanke vastaa CEF-haun tavoitteita ja se kohdistuu TEN-T-ydinverkolle Skandinavia-Välimeri-ydinkäytävällä, Turun kaupunkisolmukohdassa. Projektissa laadittavat suunnitelmat mahdollistavat varsinaisten rakennustöiden aloittamisen vuoden 2021 lopulla.

Hankkeen hakija on Turun Satama Oy, joka vastaa projektista, sen osuus kustannuksista on 83 %. Lisäksi hakemukseen osallistuu Turun kaupunki, jonka osuus kustannuksista on 17 %. Hankkeen arvioitu kokonaiskustannus ajanjaksolla 04/2021–12/2023 on 6,86 M€. Projektille haetaan tukea yhteensä 3,43 M€ (50 %).

Turun matkustajasatamassa on parhaillaan käynnissä kaksi tähän projektiin liittyvää CEF-hanketta: NextGen Link -Upgrade of the maritime link with the port interconnection in the ScanMed Corridor (CEF-tuki n. 2,7 M€) sekä SecurePax -Improving security of passenger transport in maritime ports (CEF-tuki n. 0,2 M€). Turun kaupungilla on käynnissä tähän projektiin liittyvä Interreg Baltic Sea Region -hanke HUPMOBILE – Holistic Urban and Peri-Urban Mobility (EU-rahoitus n. 0,4 M€).

Helsingin Sataman liikenteen uudelleen järjestelemistä koskevat esiselvitykset

Hankkeen tarkoituksena on tehdä esiselvitykset, joita Helsingin kaupungin helmikuussa tekemä periaatepäätös vaatii Helsingin sataman liikenteen uudelleen järjestämiseksi. Selvitykset tehdään tunnelin rakentamisesta Länsisatamaan, laitureiden ja laivapaikkojen suunnittelusta sekä yleistoteutussuunnitelma, jossa tutkitaan muut muutokset satamalle. Hankkeessa haetaan rahoitusta yksityiskohtaiseen suunnitteluun.

Hankkeen hakija on Helsingin satama. Tämän hetken arvion mukaan kokonaiskustannus on rakentamiselle n. 500 M€. Suunnitteluhankkeen kokonaiskustannukset olisivat n. 18 M€, koska hakemukseen ei liitetä termiinaaleja. Projektille haetaan tukea yhteensä 9,0 M€ (50 %). Hankeaika pitenee vähintään vuoden 2024 loppuun.

Länsisataman kehitystyöt ovat saaneet EU-tukea neljässä Twin Port -hankkeessa, joissa on kehitetty sataman infraa sekä Helsingissä että Tallinnassa.

3. Esitys

Esitetään, että raha-asiainvaliokunta hyväksyisi muistiossa esitetyt hankkeet Suomen CEF-rahoitushakua koskeviksi hankkeiksi.